

Лазаровден

31 март

Празнуват: Лазар, Лазарина и техните производни

В последната събота преди Страстната неделя, Българската православна църква отбелязва възкресението на Лазар, както и паметта на Свети мъченик Лазар Български. Датата на празника се променя всяка година и зависи от Възкресение Христово.

Според българската народна традиция, Лазар заповядва на горите и шумаците. Той е олицетворение на границата между земния и отвъдния свят. Своеобразно подреждане в социален план са и лазарските обичаи. Лазаровден е празник на нивите, пасбищата и горите, но и на момичетата, които, след като лазаруват, придобиват нов социален статус. Могат да се момеят публично – да носят косатник, да обличат везана риза, да се кичат с гердани, пръстени и гривни, да носят венец на главата и китка на дрехата – така че да ги харесват ергените, да имат любим, да се омъжават. Празникът се нарича Лазарница, Лазарова събота и е характерен с три обредни ритуала: лазаруване, избиране на кумица и буенек. И трите са свързани с прехода към моминството, с любовта и задомяването.

По стари български традиции и обичаи, подготовката за Лазаровден започва от рано, още „среди пости“. По-възрастна жена, която отдавна е била посветена в лазаруването, помага на момичетата да разучат песните, които ще изпълняват, обикаляйки селото. По-голямата част от тях пеят,

а останалите танцуват, тъй като Лазаровден е празник, както на женска хорова песен, така и на танца.

На този ден празничният обред започва рано сутринта. Момичетата се разделят на групи от по 5 – 6 лазарки и започват да обикалят селото пременени в невестински дрехи. В различните части на България девойките са обличали различни одежди. Традицията на Лазаровден повелява да се пее на всеки член от семейството, в зависимост от неговата възраст, пол и положение в обществото. Независимо от това, лазарките влизат в дома с типичното за празника обръщение: „Ой, Лазаре, Лазаре...“.

В миналото нашите прадеди са вярвали, че словото, изречено на този ден, има магическа сила и освен че ще помогне на девойките да се превърнат в жени, ще помогне и на пролетта да смени зимата. С вяра в мистиката на Лазаровден са свързани и много от обичаите, които се изпълняват. Стопанката на къщата търкулвала сито през лазарките и гадаела за плодородието, според това как ще падне на земята. Друг обичай повелява да ги посипва с жито, докато танцуват, а те да се завъртят с думите: „Завърти се Лазаре, че да се въдят пчелите, да се агнят агънца, да се телят теленца...“.

Според народните вярвания, стопанката на къщата задължително трябва да дари всяка лазарка със

*Ой, Лазаре, Лазаре,
Тука са ни казали,
че има мома и момък:
я момата годете,
я момъка женете,
доде е вино червено
и тая бистра ракия!
Радувай се, радувай!
Радувай се, домакине!*

сурово яйце, което символизира безсмъртието. Счита се, че дом, който е посетен от лазарки е щастлив и благословен, каквото пожелават и те самите чрез своите песни.

С моминските обичаи на Лазаровден е свързано и народното поверие, че девойка, която е лазарувала, не може да бъде похитена от змей. В Източна Тракия легендата за Змейовата невеста е широко разпространена. Тя разказва за девойка, която отивала с родителите си на събор в съседното село, но по пътя дотам ожаднява и спряла да пие вода на един кладенец, въпреки предупреждението на баща ѝ, че мястото било „лошаво“. Тогава дошъл един змей и ѝ предложил да му пристане, като ѝ обещал несметни богатства. Девойката се изплашила и настигнала майка си и тейко си, без да им разкаже и думичка за това, което се е случило. След като съборът се пръснал, тя се поблазнила и пристанала на змея. След време ѝ домъчняло за близките и го помолила да я пусне, за да ги види. Пуснал я той на същото място и по същото време от годината, но докато живеела с него, на змейовата невеста ѝ била пораснала опашка. Чувайки песните на момите, тя с мъка започнала да се опитва да се отърве от нея, но без успех. От ужас, че дружките ще я заварят така, по устните ѝ се появила кървава пяна и сърцето ѝ се пръснало от страх. Погребали я до кладенеца и всяка година на същото място играели хоро в нейна памет, но не сключено. Танцът нарекли буенец или буенек, а девойките, които го изпълняват – лазарки. Докато играят това хоро момичетата подкачат високо – да растат високи посевите и да се плодят домашните животни.

На лазарското хоро се събира цялото селище, оглеждат се и се избират пременените бъдещи невести. ♦